

INFORMACJA

z wykonanego zadania na rzecz postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej

Tytuł zadania: „ <i>Analiza zmienności cech użytkowych i reprodukcyjnych oraz jakości jaj wylęgowych hodowlanych populacji wybranych rodów gęsi, na przykładzie maksymalnie: 250 sztuk gęsi rypińskich (Ry), 250 sztuk gęsi garbonosych (Ga) i 250 sztuk gęsi pomorskich (Po)</i> ”
Lp. 14 w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. poz. 1170 z późn. zm.)
Okres realizacji: 2018 r.

Głównym celem realizacji zadania na rzecz postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej było dokonanie analizy zmienności cech użytkowych i reprodukcyjnych oraz jakości jaj wylęgowych gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po).

Dodatkowym celem przeprowadzonych badań była aktualna charakterystyka rasy jako rodu hodowlanego gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po).

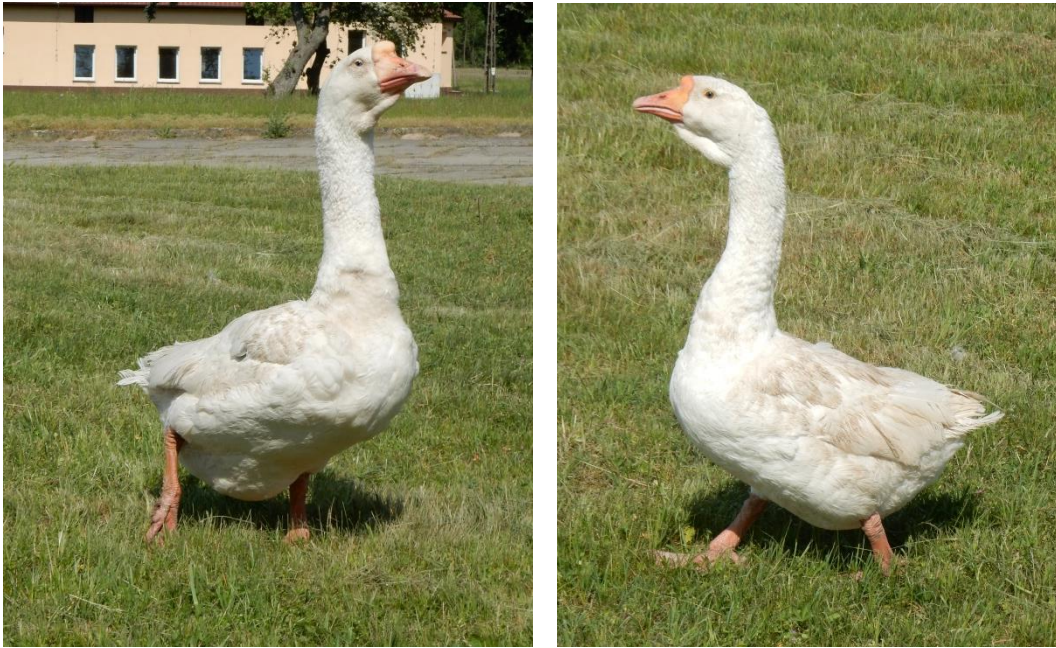
Badania były realizowane, w okresie wychowu i w okresie produkcji nieśnej stada, na hodowlanych populacjach ww. rodów gęsi, na przykładzie maksymalnie 250 sztuk w każdym stadzie.

Przydomowy chów gęsi w gospodarstwach wiejskich ma bardzo długą tradycję. Odchowiano ptaki o różnym pochodzeniu filogenetycznym, między innymi gęsi: garbonose, rypińskie i pomorskie (fot. 1-4). Ptaki pierwszej wymienionej populacji wywodzą się od gęsi łabędzowej (*Anser cygnoides*). Natomiast dwie kolejne populacje pochodzą od gęsi gęgawy (*Anser anser*) i kształtowały swoją odrębność głównie w XIX wieku. Natomiast gęsi garbonose przypuszcza się, że dotarły do Polski podczas najazdów mongolskich tj. w XIII wieku.

Gęsi garbonose (Ga)

Gęsiory garbonose (Ga) w 8 tygodniu osiągnęły masę ciała 4,01 kg a gęsi 3,44 kg. Natomiast w 12 tygodniu parametr ten wynosił odpowiednio 4,53 kg i 3,89 kg. Jednakże gęsi garbonose są średnio umięśnione i grubość mięśni piersiowych w 12 tygodniu chowu wynosiła 2,02 cm u gęsiorów i 1,88 cm u gęsi, przy długości grzebienia mostka wynoszącej odpowiednio 16,19 cm i 15,15 cm. Produkcji nieśna tych ptaków trwała 20 tygodni i w tym

okresie zniosły 46,87 jaj o średniej masie 171,3 g. Przy zestawieniu stadka w proporcji 1 gęsior na 4 gęsi, zapłodnienie było bardzo dobre i wyniosło 94,45% a wskaźnik wylęgowości z jaj nałożonych 77,03 %. Gęsi (samice) cechowały się lepszą przeżywalnością, wynoszącą w okresach wychowu 100 % i reprodukcji 98,21 %. Wskaźnik ten dla samców był gorszy odpowiednio o 1,79 p. p. i o 0,56 p. p.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 1. Para (samiec i samica) gęsi garbonosych (Ga), cechujących się przede wszystkim wyrostkiem czołowym usytuowanym między nasadą dzioba a czołem i wyraźnie zaznaczonym, zwisającym podgardlem

Gęsi garbonose (fot. 1) charakteryzują się upierzeniem białym lub łaciatym (o barwie rudobrazowej, szarej). Natomiast dziób i nogi o wyrazistej czerwopomarańczowej lub żółtopomarańczowej barwie. Nie zaleca się tych ptaków do prowadzenia tuczu owsianego.

Gęsi pomorskie (Po)

W 8 tygodniu odchowu tempo wzrostu gęsi pomorskich (Po) było dobre i masa ciała gęsiorów wyniosła 4,00 kg i gęsi 3,44 kg, a po kolejnych czterech tygodniach wzrosła odpowiednio do 4,96 i 4,16 kg. Skrzydła i grzebień mostka były stosunkowo długie. W 12 tygodniu odchowu długość przedramienia wyniosła 18,92 cm u gęsiorów i 17,73 cm u gęsi, natomiast długość grzebienia mostka odpowiednio 16,66 i 15,63 cm (fot. 2). Okres produkcji jaj gęsi pomorskich (Po) trwał 20 tygodni i do tego tygodnia produkcji gęsi zniosły 45,25 jaj o

średniej masie 178 g i przy zapłodnieniu 89,00 %. Gęsi te cechowały się przeżywalnością w okresie reprodukcji na poziomie średnio 88,41 %.

Fot. Ewa Gornowicz

Fot. 2. Para (samiec i samica) gęsi pomorskich (Po) o białym upierzeniu, z pomarańczowo-czerwonym dziobem i łapami oraz długimi, wysoko osadzonymi skrzydłami

Gęsi rypińskie (Ry)

Gęsi rypińskie (Ry) w 12 tygodniu odchowu charakteryzowały się, podobnie jak i rody wcześniej omawiane, różnicą masy ciała między samcami (4,62 kg) a samicami (3,91 kg) oraz zwartą budową tułowia (długość grzebienia mostka 15,73 cm u gęsiorów i 14,52 cm u gęsi). Grubość mięśni piersiowych w 12 tygodniu odchowu wynosząca u samców 2,17 cm a u samic 1,98 cm, świadczy o ich bardzo dobrym uformowaniu (fot. 3). W ciągu 20 tygodni produkcji nieśnej gęsi te zniosły 37,01 jaj o dużej masie 180 g, cechujących się dobrym wskaźnikiem wylęgowości z jaj nałożonych (80,93 %). Przeżywalność gęsi Ry w całym okresie badań wynosiła 96,59 %.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 3. Para (samiec i samica) gęsi rypińskich (Ry), charakteryzujących się głównie białym opierzeniem, bywają osobniki z pojedynczymi szarymi piórami, pomarańczowo-czerwonym dziobem i łapami oraz szyją niezbyt długą, dobrze umięśnioną

Przeprowadzona w 2018 roku analiza zmienności cech użytkowych, reprodukcyjnych i jakości jaj wylęgowych hodowlanych populacji gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po) utrzymywanych *in situ* w Stacji Zasobów Genetycznych Drobiu Wodnego w Dworzyskach (IZ PIB ZD Kołuda Wielka) wykazała, że wartości badanych parametrów kształtują się na dobrym, nieznacznie zróżnicowanym poziomie. Wskazuje to na prawidłowy przebieg prac hodowlanych. Populacje gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po) charakteryzują się wysokim wskaźnikiem przeżywalności oraz dobrymi przyrostami masy ciała, co szczególnie predysponuje je do chowu ekstensywnego: przydomowego, gospodarstw agroturystycznych czy chowu zgodnego z wymogami rolnictwa ekologicznego (fot. 4).

Fot. Ewa Gornowicz

Fot. 4. Gęsi ze względu na swoją bioróżnorodność mogą różnić się barwą upierzenia, łap i dzioba, ale w warunkach chowu ekstensywnego uzyskują dobre parametry użytkowości

Wyniki te wskazują, że badania należy kontynuować w następnych latach. Monitoring cech użytkowości w okresie wychowu, reprodukcji oraz ocena jakości jaj w kolejnych pokoleniach gęsi Ry, Ga i Po umożliwiłyby ocenę poziomu trwałości (dziedziczenie) niektórych cech charakterystycznych dla omawianych ras gęsi, co z kolei pozwoliłoby określić efektywność stosowanych programów hodowlanych w tych małych populacjach.